

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

**“SIVILIZATSIYALAR CHORRAHASIDAGI O'LKA:
MARKAZIY OSIYO TARIXINING YANGI TADQIQOT
YO'NALISHLARI VA METODOLOGIK YONDASHUVLAR”
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY ANJUMAN
MATERIALLAR TO'PLAMI**

15-16-MAY
2026-YIL

GULISTON
2026

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

**«SIVILIZATSIYALAR
CHORRAHASIDAGI O‘LKA:
MARKAZIY OSIYO TARIXINING YANGI
TADQIQOT YO‘NALISHLARI VA
METODOLOGIK YONDASHUVLAR»**

**MAVZUSIDAGI
XALQARO ILMIY ANJUMAN
MATERIALLARI**

(15-16-may, 2026-yil)

УДК:1
ББК:87
Т-19

«Sivilizatsiyalar chorrahasidagi o'lka: Markaziy Osiyo tarixining yangi tadqiqot yo'nalishlari va metodologik yondashuvlar» mavzusidagi xalqaro ilmiy anjumani materiallari. –Guliston: Universitet, 2026. -399 bet.

To'plamga O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining Mahkamasining 2026-yil 16-yanvardagi 11-son buyrug'i bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasida 2026 yilda Xalqaro miqyosda o'tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik anjumanlar rejasi» asosida **«Sivilizatsiyalar chorrahasidagi o'lka: Markaziy Osiyo tarixining yangi tadqiqot yo'nalishlari va metodologik yondashuvlar»** mavzusidagi ilmiy anjuman materiallari kiritilgan.

Mas'ul muharrirlar: prof. M.T.Xodiyev, prof. Z.R.Ishanxodjayeva.

Taqrizchilar: prof. F.E.Toshboyev, prof. Q.O.Almanov, prof. S.S.Qudratov.

Tahrir hay'ati: U.Mavlyanov, O.Ayupov, Q.Abdushukurov, O.Nazarov, D.Sangirova, N.Mirzayeva, A.Sulaymanov, D.Qudratov, Sh.Ma'rufov, R.Ne'matov, I.Rayimjonov, D.Aliboyev, A.Abdumatov, S.Galiyev.

УДК:1
ББК:87

© **«Sivilizatsiyalar chorrahasidagi o'lka: Markaziy Osiyo tarixining yangi tadqiqot yo'nalishlari va metodologik yondashuvlar»** mavzusidagi xalqaro ilmiy anjumani materiallari.

© Guliston davlat universiteti, 2026.

KIRISH

Марказий Осиё қадим замонлардан буён инсоният маданий тараққиётининг марказларидан бири эканлиги илмий жамоатчилик томонидан эътироф этиб келинади. Унинг қадимий илдизлари турли инқирозлар сабаб тўлиқ сақланамаган, уларнинг тарих кўзгусида хира изларигина сақланиб қолганлиги яхши маълум. Аммо тарихнинг кейинги даврларида, аниқроғи, IX-XII ва XIV-XV асрларда ушбу ҳудуд илм-фан ва интелектнинг марказига айланганлиги билан алоҳида ажралиб туради. Аждодлар мероси, улар қолдирган илм-фанга оид асарлар халқнинг энг ноёб, ҳеч нарса билан алмаштириб бўлмайдиган бебаҳо бойлиги ҳисобланади. Агар халқ шу меросдан узоқлашар, бебаҳра бўлар экан, унинг ўзлигига, келажагига ҳатарли таҳдидлар юзага келиши, унинг йўлдан адашиши жуда осон содир бўлади.

Янги Ўзбекистонда тараққиёт стратегияси доирасида олиб борилаётган ислохотлар халқимиз олдида янги мақсадлар қўйиш, инқироз даврларининг иллатлари ва асоратларидан қутулиш имкониятини бермоқда. Бу эса, албатта, ўзликка қайтишни, аждодлар мероси ва анъаналарини давом эттиришни кун тартибига қўяди. Хусусан, Президентимиз Ўзбекистонда янги уйғониш – Учинчи Ренессанс даврининг пойдеворини қуриш ғоясини ва унинг айна вақти келганлигини илгари сурмоқда. Чунончи, парламент ва халқимизга йўлланган Мурожаатномада ҳам: «Биз ўз олдимизга мамлакатимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этишдек улуғ мақсадни қўйган эканмиз, бунинг учун янги Хоразмийлар, Берунийлар, Ибн Синолар, Улуғбеклар, Навоий ва Бобурларни тарбиялаб берадиган муҳит ва шароитларни яратишимиз керак. Бунда, аввало, таълим ва тарбияни ривожлантириш, соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, илм-фан ва инновацияларни тараққий эттириш миллий ғоямизнинг асосий устунлари бўлиб хизмат қилиши лозим», дея алоҳида таъкидланди.

Ҳозирда аждодлар меросини ўрганиш, улар асосида ёш авлодни тарбиялаш масалаларига катта эътибор бериб келинмоқда. Масалан, яқинда Тошкент шаҳрида очилган Марказий Осиёнинг илм-фан ва маънавий ҳазинаси сифатида эътироф этилаётган Ислом цивилизацияси маркази аждодлар меросини тадқиқ этишнинг локомотиви бўлиши мақсад қилинганлиги ҳам фикримизни тасдиқлайди. Юртимизда юз мингга яқин қўлёзмалар мавжудлиги ва уларнинг аксарияти ҳали тадқиқотчисини кутиб ётганлиги масаланинг нақадар жиддий эканлигини аналатади. Бу саъй-ҳаракатлар замирида ўтмиш ва келажакни маданий боғлашдек эзгу мақсадлар мужассамлиги бизларни қувонтиради.

Ҳар бир Ренессанснинг содир бўлиши бир қанча омиллар, ижтимоий-сиёсий, маданий ходисалар таъсирида юз берган. Гулистон давлат университетига ўтказилаётган «Цивилизациялар чорраҳасидаги ўлка: Марказий Осиё тарихининг янги тадқиқот йўналишлари ва методологик ёндашувлар» мавзусидаги халқаро илмий анжуман соҳа мутахассисларини масалани тадқиқ этиш, учинчи ренессанснинг пойдеворини барпо этиш муаммоларини замонавий ёндашувлар асосида таҳлил қилиш имкониятини бериши билан аҳамиятлидир. Зеро, биз бугун улуғ мақсадлар сари интилаётган Янги Ўзбекистоннинг ўтмиши ва келажагини туташтирувчи муҳим нуктада турибмиз.

Бугунги анжуманда Марказий Осиё Уйғониш даври илм-фан, маданияти ва тарихини назарий масалалари, долзарб муаммолари, тарих ва таълимнинг ўзаро алоқадорлиги каби масалалар хусусида фикр алмашиш кўзда тутилган. Ишончимиз қомилки, мазкур халқаро анжуманда Марказий Осиё минтақаси тарихи ва тарихшунослигининг назарий муаммолари бўйича янги тарихий воқеликдан келиб чиққан ҳолда ҳозирги кунда мавжуд бўлган янгича илмий қарашлар ва ёндашувлар билан танишамиз.

Шунингдек, ушбу анжуманда Марказий Осиё тарихшунослиги, манбашунослиги муаммоларни ўртага ташлаш ва тарихчи олимлар ўртасида ўзаро фикр алмашиш орқали юқоридаги муаммоларни маъқул ечимларини топилишига эришамиз.

Барча анжуман қатнашчиларига Гулистон давлат университетига хуш келибсизлар деймиз. Анжуман ишига муваффақият тилайман.

M.T.Xodjiyev, GulDU rektori, t.f.d., prof.

shaharlar ma'muriy va harbiy markaz sifatida rivojlanib, ark, shahriston va rabod kabi murakkab tuzilmalarga ega bo'lgan. Aksincha, siyosiy beqarorlik urban jarayonlarga salbiy ta'sir ko'rsatgan.

Madaniy va ilmiy hayotning rivojlanishi ham urbanizatsiya jarayonining ajralmas qismi bo'lib, shaharlar ilm-fan va ma'naviyat markazlariga aylangan. Bu esa Markaziy Osiyoning jahon sivilizatsiyasidagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qilgan.

Umuman olganda, o'rta asrlarda Markaziy Osiyoda urbanizatsiya jarayonlari kompleks xarakterga ega bo'lib, iqtisodiy, siyosiy va madaniy omillar uyg'unligida rivojlangan. Ushbu tarixiy tajriba zamonaviy urbanizatsiya jarayonlarini tushinishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi hamda mintaqaning kelgusi rivojlanish istiqbollarini belgilashda ahamiyatga ega.

Adabiyotlar.

1. Narshaxiy M. *Buxoro tarixi*. – Toshkent, 1991. – B. 45–78; Beruniy A.R. *Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar*. – Toshkent, 1968. – B. 120–156; Bobur Z.M. *Boburnoma*. – Toshkent, 2002. – B. 85–112.
2. Bartold V.V. *Turkiston mo'g'ullar istilosi davrida*. – Toshkent, 1963. – B. 132–168; Tolstov S.P. *Qadimgi Xorazm madaniyati*. – Moskva, 1948. – S. 201–245; Grekov B.D. *Feodalizm tarixi*. – Moskva, 1952. – S. 98–134.
3. Asqarov A. *O'zbekiston tarixi*. – Toshkent, 2010. – B. 210–245; Shamsutdinov R. *O'zbekiston tarixi*. – Toshkent, 2013. – B. 178–212; Rtveladze E. *Markaziy Osiyo sivilizatsiyasi*. – Toshkent, 2005. – B. 95–130.
4. Frankopan P. *The Silk Roads*. – London, 2015. – P. 67–102; Hansen V. *The Silk Road: A New History*. – Oxford, 2012. – P. 45–89.
5. Narshaxiy M. *Buxoro tarixi*. – T.: 1991. – B. 45–78; Frankopan P. *The Silk Roads*. – London, 2015. – P. 67–102.
6. Bobur Z.M. *Boburnoma*. – Toshkent, 2002. – B. 85–112; Hansen V. *The Silk Road: A New History*. – Oxford, 2012. – P. 45–89.
7. Bartold V.V. *Turkiston mo'g'ullar istilosi davrida*. – Toshkent, 1963. – B. 132–168; Tolstov S.P. *Qadimgi Xorazm madaniyati*. – Moskva, 1948. – S. 201–245.
8. Beruniy A.R. *Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar*. – Toshkent, 1968. – B. 120–156; Rtveladze E. *Markaziy Osiyo sivilizatsiyasi*. – Toshkent, 2005. – B. 95–130.

MIRZACHO'LNII O'ZLASHTIRISHDA ELEKTRLASHTIRISHNING O'RNII

Almanov Q.O. - DSc, professor, Mavlanov A.O. – magistrant, GulDU

Mirzacho'lni o'zlashtirish, bu yerda paxtachilik plantatsiyalarini vujudga keltirish harakati Turkistonda Rossiya imperiyasi hukmronligi o'rnatilgandan keyin boshlangan edi. Bu haqda Turkistonda taftish ishlarini olib borgan senator K.K.Palen imperiya manfaatlarini ko'zlab quyidagi fikrlarni bayon etgan: «Bu o'lka Rossiyaga qo'shilgan kundan boshlab, rus hukumatini ikki tomonlama: birinchidan, moliyaviy siyosat nuqtayi nazaridan davlatning daromad manbai va tovarlar uchun yangi bozor 12 sifatida, ikkinchidan, ortiqcha aholini joylashtirish uchun yangi viloyat sifatida qiziqtiradi»[1].

Dehqonchilik va yer tuzilishi ishlari boshqarmasi boshlig'i bo'lgan A.Krivoshein Mirzacho'lda bir necha yuz ming desyatina yerni o'zlashtirish orqali bu yerlarga «mustahkam rus elementlarini» ko'chirish va ularga eng yaxshi yerlarni ajratib berishni tavsiya qilgan[2]. Imperiya hukmronligi davrida aholi ko'chirilishi amalga oshirish uchun maxsus Ko'chirish boshqarmasi ham tashkil etilgan. Boshqarma zimmasiga Rossiyaning markaziy rayonlaridan «ortiqcha» aholini ko'chirish, yangi o'zlashtirilgan yerlarning sug'orish tizimini yo'lga qo'yish vazifasi yuklatilgan. Shu maqsadda 1899 yili Davlat kengashi Mirzacho'lda 65 kilometrlik kanal qazish uchun 2025 ming so'm ajratgan. Biroq 1908 yilgacha kanalning bor yo'g'i 11 kilometrdan ko'prog'i qazilgan, xolos[3]. Turkistonda sovetlar hukmronligi o'rnatilgandan keyin ham Mirzacho'lni o'zlashtirish, bu yerga aholini ko'chirish harakati davom ettirildi. SSSR MIK Prezidumining 1925 yil 10 aprelda qabul qilgan «SSSR MIK qoshida Butunittifoq ko'chirish komitetini tashkil etish haqida»gi qarorining 3-moddasi 10 hamda O'zSSR MIK va XKSning 1927 yil 21 fevralda qabul qilgan «O'zSSR ichkarisida aholini rejali ko'chirishlarni amalga oshirish haqida»gi 33-sonli qarorining 270- moddasi 11 asos qilib olindi. Mazkur qarorlarda Butunittifoq ko'chirish komiteti zimmasiga aholini ko'chirish bo'yicha boshqaruv ishlarini tashkil etish, butunittifoq ko'chirish fondini tuzish, bu tadbirlarni moliyalashtirish, aholini ko'chirish rejalarini amalga oshirilishi ustidan nazorat qilish yuklatildi. 1920-30 yillarda Respublikaning o'sha davrdagi partiya va sovet tashkilotlarining rahbarlari A.Ikromov, F.Xo'jayev,

Y.Oxunboboyevlarning nutq va maqolalarida aholi zich yashayotgan hududlardan aholini ko'chirish siyosati kun tartibidagi dolzarb masala sifatida turganligiga e'tibor qaratildi.

Ta'kidlash joizki, respublikaning ayrim rahbarlari (xususan, F.Xo'jayev, A.Ikromov) agrar sohani volyuntaristik usullar bilan rivojlantirishga qarshi bo'lishgan. Biroq ularning masalaga obyektiv yondashuvga doir fikrlari inobatga olinmadi. Ikkinchi jahon urushidan keyin Mirzacho'lni o'zlashtirishning yangi davri boshlandi. SSSR Xalq Komissarlari Soveti 1946 yil 2 fevralda qabul qilgan «O'zbekiston SSRda paxtachilikni rivojlantirish choratadbirlari haqida»gi qaroridan keyin yangi o'zlashtirilayotgan yerlarga aholini ko'chirish harakati tezlashtirildi. Shuningdek, KPSS MKning 1953 yil sentyabr plenumida «SSSR qishloq xo'jaligini yanada rivojlantirish bo'yicha choratadbirlar haqida»gi maxsus qarori qabul qilinib, unda 1954 yildan paxta maydonlarini 66800 gektarga, hosildorlikni esa 167900 tonnaga yetkazish belgilandi[4].

O'zbekiston SSR Ministrlar Soveti va O'zbekiston KP(b) Markaziy Komitetining 1949 yil 15 aprelda qabul qilgan «Mirzacho'l yerlarini yanada ishga solish tadbirlari to'g'risida»gi qarorida yerlarning meliorativ holatini yaxshilash hamda paxta va boshqa ekinlardan mo'l hosil olish belgilab olindi. Bu tadbirlarni amalga oshirishda yangi tashkil etilayotgan xo'jaliklarni ishchi kuchi va malakali mutaxassislar bilan ta'minlash masalasiga alohida e'tibor qaratildi. 1953 yil oxirlaridan KPSS MK birinchi kotibi va SSSR Ministrlar Soveti raisi lavozimida ishlagan, obyektiv siyosiy va iqtisodiy qonuniyatlar bilan hisoblashmasdan volyuntaristik siyosat olib borgan N.S.Xrushchev qo'riq va bo'z yerlarni o'zlashtirishni amalga oshirish masalalari bo'yicha quyidagi yo'riqlarini bayon etgan: qo'riq yerlarni o'zlashtirib oborotga kiritish katta iqtisodiy foyda keltiradi. Lekin yerni haydab ekin ekish eng qiyini emas, bu yerda aholi sonini ko'paytirish kerak, shundagina qo'riq yerlarni o'zlashtirish mumkin.

1956–1958-yillarda belgilangan vazifalar asosida O'zbekistonda 160 ming gektardan ortiq yer o'zlashtirilib, cho'l hududlarida paxtazorlar va bog'lar barpo etildi. Biroq 1960-yillardan boshlab Orol dengizi sathining pasayishi ekologik muammolarni kuchaytirdi. Shu sababli Sh.Rashidov Sibir daryolari suvlarining bir qismini Orol dengiziga burish masalasini qayta ko'tardi. Bu masala 1961-yilda KPSS XXII s'ezdida ham muhokama qilinib, forumda shimoliy daryolar oqimini o'zgartirish va qo'riq yerlarni sug'orish rejalarini amalga oshirish mumkinligi ta'kidlangan edi[5].

Yangi tashkil etilgan sovxozlarga 1947-yilda 1863 ta kolxozchi oilasi, 1950–1952-yillarda esa 3986 oila ko'chirib keltirildi[6]. Mirzacho'lga asosan Farg'ona vodiysi, Samarqand va Jizzax viloyatlarining tog'li hududlaridan aholi joylashtirildi. 1956–1969-yillarda mintaqaga 42 ming oila ko'chib kelgan bo'lsa-da, 1969-yilga kelib ularning 17 minge, ya'ni 40,5 foizi avvalgi yashash joylariga qaytib ketishga majbur bo'ldi. Shu munosabat bilan 1969-yil 11-fevralda O'zbekiston hukumatining 73-sonli qarori asosida ikki yil muddatga qo'rg'onchalar qurishni taqiqlash bo'yicha farmoyish chiqarildi.

1973-yilda Jizzax viloyati tashkil etilishi natijasida Mirzacho'lning katta qismi ushbu viloyat tarkibiga o'tdi, Sirdaryo viloyatining hududi va aholisi esa qisqardi. 1979-yilgi aholi ro'yxatiga ko'ra, Jizzax viloyati aholisi 510,7 ming kishini tashkil etib, shundan 139,8 ming kishi shahar, 370,9 ming kishi qishloq aholisi edi.

Mirzacho'lga aholini ko'chirish va ularni ish bilan ta'minlashga e'tibor kuchayishi natijasida 9-besh yillikda 300 ming gektardan ortiq yangi yerlar o'zlashtirildi, 30 dan ortiq paxtachilik sovxozlari tashkil etildi. Umuman, Mirzacho'l hududlarida sovxozlar soni 49 taga yetdi. Shuningdek, Sirdaryo, Shirin, Guliston, Yangiyer, Paxtakor, Do'stlik, Gagarin kabi shaharlar, paxtachilikka ixtisoslashgan rayonlar, shahar tipidagi posyolkalar hamda 30 dan ortiq sanoat korxonalari barpo etildi.

1950-yillarning ikkinchi yarmidan uy-joy qurilishini sanoat usulida olib borishga o'tilgan bo'lsa-da, ma'muriy-buyruqbozlik tizimi ta'sirida bu sohadagi ishlar yetarli darajada rivojlanmadi. Jumladan, 1958-yilda kolxozchilar va qishloq ziyolilari uchun 2011 ming kv. metr uy-joy qurilgan bo'lsa, 1961-yilda bu ko'rsatkich 1335 ming kv. metrga tushib qoldi. Uy-joy qurilishi uchun kuniga 16,5 ming ishchi talab qilingan bo'lsa-da, amalda o'rtacha 6,7 ming kishi ishlagan. Yashash sharoitlarining yetarli emasligi sababli 3467 oila, ya'ni ko'chib kelganlarning 19,2 foizi avvalgi joylariga qaytib ketgan.

Sh.R.Rashidov uy-joy qurilishidagi kamchiliklarni tanqid qilib, yangi sovxozlarni rejalashtirishda maktab, klub, kutubxona, kasalxona, bog'cha va boshqa madaniy-maishiy obyektlar qurilishi yetarli e'tiborga olinmayotganini ta'kidlagan. Natijada 1956–1981-yillarda Mirzacho'lda 300 ming gektardan ortiq yer o'zlashtirildi. Faqat Sirdaryo oblastida 4 ta yangi rayon, 30 ta sovxoz, 5 ta shahar tashkil etildi, 1,5 mln. kv. metr turarjoy, 6700 km yopiq drenaj, 1,5 ming km kollektor tarmoqlari, 316 km dan ortiq beton kanallar, maktablar, bolalar bog'chalari va madaniy-maishiy obyektlar foydalanishga topshirildi.

O'zbekiston sug'oriladigan dehqonchiligi yuqori hosildorlikka ega bo'lsa-da, bu jarayon Amudaryo, Sirdaryo va boshqa daryolardan olinadigan suv resurslariga kuchli bog'liq edi. Mamlakatda turli sug'orish texnologiyalari qo'llanilgan bo'lib, ular asosan yuzaki va yer osti sug'orish turlariga bo'linadi. Eng qadimgi va keng tarqalgan usullardan biri ariqli sug'orish tizimi bo'lib, u Samarqand, Xiva, Termiz va Buxoro kabi qadimiy dehqonchilik hududlarida shakllangan.

1959-yilga kelib B.D. Sukernik va B.E. Plesovskiy tomonidan Mirzacho'l dashtida ochiq kanallar tarmog'i asosidagi sug'orish tizimi rivojlantirildi. 1965-yilda bu tajriba kengaytirilib, Mirzacho'lning janubiy qismida 750 km dan ortiq ochiq sug'orish kanallari, 1330 km drenaj kanallari va 118 ta vertikal drenaj nasoslaridan iborat tarmoq barpo etildi. XX asr o'rtalaridan SSSR hukumati tomonidan yangi yerlarni o'zlashtirish siyosati doirasida Mirzacho'lda yirik irrigatsiya va drenaj tizimlari qurildi. 1960-yillarga kelib hududda 750 km dan ortiq irrigatsiya kanallari, 1300 km dan ortiq drenaj tarmoqlari va 100 dan ziyod nasos qurilmalari barpo etildi[13].

Bunday yirik gidrotexnik infratuzilmaning samarali ishlashi elektr energiyasiga bog'liq edi. Mirzacho'lni elektr energiyasi bilan ta'minlashda Farhod GES muhim manbalardan biri bo'ldi. Ushbu stansiya ishga tushirilgach, irrigatsiya tizimlari, nasos stansiyalari va qishloq xo'jaligi korxonalari elektr energiyasi bilan ta'minlana boshladi. Mirzacho'lni o'zlashtirishda elektr energiyasi asosan nasos stansiyalari, sug'orish va kollektor-drenaj tarmoqlari, paxta tozalash korxonalari hamda yangi shahar va aholi punktlari infratuzilmasini ta'minlashda qo'llanildi[14].

Bu jarayonlar natijasida Mirzacho'l cho'l hududidan sug'oriladigan yirik agrar mintaqalardan biriga aylandi. Mirzacho'lni o'zlashtirish davrida energetika infratuzilmasi ham tez sur'atlarda rivojlandi. Elektr energiyasi gidroelektr stansiyalardan yuqori kuchlanishli elektr uzatish liniyalari orqali yangi shaharlar va qishloqlarga yetkazildi. Bu elektr tarmoqlari nafaqat qishloq xo'jaligi, balki aholi turmush darajasining oshishiga ham xizmat qildi.

Adabiyotlar.

1. Пален К.К. Материалы к характеристике народного хозяйства в Туркестане. Ч. I. – СПб., 1911. – 12 с.
2. Кривошеин А.В. Записка главного управляющего землеустройством и земледелием о поездке в Туркестанский край в 1912 г. /Приложение о поездке к всеподданнейшему докладу/. –СПб., 1912. – 4 с.
3. Шахназаров А.И. Сельское хозяйство в Туркестанском крае. – СПб., 1908. – 107 с.
4. Бўриев С. XX асрда Сурхон-Шеробод воҳасининг суғорилиш тарихи. Тарих. фан. ном. дисс... –Т: 2008. –77 б.
5. Алимардонов Т. Шароф Рашидов ҳаёти ва фаолияти тарих кўзгусида. – Тошкент: Доно, 2017. – 77 б.

JAMOALASHTIRISHNING JABR-SITAMLARI

Nazarov O. R. – t.f.n., professor v.b., GulDU

Sovet hokimiyati tomonidan XX asrning 20-yillari oxiri - 30-yillari boshlarida amalga oshirilgan yalpi jamoalashtirish siyosati O'zbekiston tarixida eng murakkab va fojiali jarayonlardan biri sifatida baholanadi. Bu siyosat tashqi ko'rinishda qishloq xo'jaligini «sotsialistik asosda qayta qurish», mayda dehqon xo'jaliklarini yirik kollektiv xo'jaliklarga birlashtirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish kabi shiorlar bilan izohlangan bo'lsa-da, amalda u ko'p hollarda zo'ravonlik, majburlash, siyosiy bosim va iqtisodiy siquv vositasida olib borildi. Jamoalashtirish jarayoni O'zbekiston qishloqlarida shakllangan an'anaviy xo'jalik yuritish tizimini izdan chiqardi, dehqonlarning yer, chorva, mehnat qurollari va xususiy mulkka bo'lgan munosabatini keskin o'zgartirdi. Ayniqsa, Farg'ona vodiysi kabi zich aholili, dehqonchilik madaniyati qadimdan rivojlangan hududlarda bu siyosat xalqning keskin noroziligiga sabab bo'ldi [1]. Jamoalashtirishning asosiy jabr-sitami shundan iborat ediki, sovet hokimiyati qishloq aholisining ijtimoiy-ruhiy tayyorgarligi, hududlarning iqtisodiy imkoniyati, dehqonlarning manfaatlari va mahalliy sharoitlarni

Lapasova M.S.	QADIMGI USTRUSHONANING O'RTA OSIYO MADANIYATI TARIXIDAGI TUTGAN O'RNIGA DOIR.....	67
Maxkamova R.A.	IKKINCHI JAHON URUSHI YILLARIDA O'ZBEKISTON XOTIN-QIZLARINI IQTISODIY-IJTIMOIIY HAYOTGA JALB QILISH VOSITALARI.....	70
Soliyev J.Dj.	YANGI IQTISODIY SIYOSATNING FARG'ONA VILOYATIGA TA'SIRI.....	72
Otajonov M.N., Xatamqulov N.N., Rahimov M.M.	ERSHI - QADIMGI FARG'ONANING POYTAXTI: TARIXIY- GEOGRAFIK TAHLIL VA TALQINLAR.....	74
2-shu'ba: MARKAZIY OSIYO HUDUDIDA KECHGAN SIYOSIY VA IJTIMOIIY HAYOT YANGI TADQIQOTLARDA		
Tash Kenan Ziya	TÜRKİSTAN'DAKİ RUS İDARESİNİN MÜSLÜMAN NÜFUSU KONTROL POLİTİKALARI: HAC İBADETİ ÖRNEĞİ (1867-1904).....	77
Сулейманов Р., Нормуродов Д.	ОЁҚЧISOЙ ҲАВЗАСИДАГИ ТАРИХИЙ МЕРОСГА ЎЎТИБОРЛИ КИШИЛАРДАН ОЛИНГАН БУЙОМЛАР ХУСУСИДА.....	79
Benjamin Sharkey	CHRISTIAN CONVERSION AMONG TURKIC NOMADS.....	82
Айуров А., Isakjanova Sh.M.	ISROİL–FALASTIN MUNOSABATLARI VA MINTAQAVIY KUCHLAR BALANSINING SHAKLLANISHI.....	84
Исамитдинов Ж.Б.	ПРАЗДНИЧНАЯ КУЛЬТУРА НАРОДОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: ИСТОРИО- ГРАФИЯ, ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К КЛАССИФИКАЦИИ ОБРЯДОВ (НА ПРИМЕРЕ ТАДЖИКСКОЙ ТРАДИЦИИ).....	86
Adilov A.A.	SOVET DAVLATI VA DIN: O'ZARO MUNOSABATLARNING DASTLABKI DAVRI TARIXIDAN.....	89
Фофуров Ж.И.	УСТРУШОНАНИНГ ИЛК ЎРТА АСР ДИНИЙ ЎЎТИҚОДЛАРИ ХУСУСИДА: ЁЗМА ВА АРХЕОЛОГИК МАНБАЛАР АСОСИДА ТАҲЛИЛ..	92
Mirzayeva N., Norbo'tayeva N. Каримова Н.И.	O'ZBEKISTONDA SOVET DAVRI YER-SUV ISLOHOTLARI.....	94
Sulaymanov A.N.	ОБ ИСТОРИИ ТОРГОВЛИ БАКАЛЕЙНЫМИ ТОВАРАМИ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ (КОНЕЦ XIX - НАЧАЛЕ XX ВВ.).....	96
Qudratov D.T., Abdullayev A.A.	O'ZBEKISTON ANTROPOLOGIARI TOMONIDAN MINTAQANING O'RTA ASRLAR DAVRI KO'CHMANCHI XALQLARINI ANTROPOLOGIK O'RGANILISHI TARIXI.....	98
Almanov Q.O., Mavlanov A.O.	MARKAZIY OSIYODA O'RTA ASR URBANIZATSIYA JARAYONLARINING TARIXIY TAHLILI.....	101
Nazarov O. R.	MIRZACHO'LNI O'ZLASHTIRISHDA ELEKTRLASHTIRISHNING O'RNİ.....	103
Eshqobilov F.P., Qudratov D.T.	JAMOALASHTIRISHNING JABR-SITAMLARI.....	105
Ne'matov R.A., Primqulov J.N.	O'ZBEKISTON VA YEVROPA ITTIFOQI: SIYOSIY VA IQTISODIY HAMKORLIK EVOLYUTSIYASI.....	107
Qudratov D.T., Xolboyeva M.O.	STRATEGIK SHERIKLIK SHAROITIDA O'ZBEKISTON-ROSSIYA MUNOSABATLARINING RIVOJLANISHI VA ISTIQBOLLARI.....	109
Suvonqulov X.T.	O'ZBEKISTON VA HINDISTON MADANIY HAMKORLIGI.....	111
Saparbayeva A.A.	MARKAZIY OSIYODA JADID MA'RIFATPARVARLIGI VA AXLOQIY YANGILANISH MASALALARI.....	113
Qudratov D.T., Qosimova E.G'.	O'ZBEKISTONDA TOSH DAVRI SAVDO YO'LLARINING TARIXIGA OID SAHIFALAR.....	115
Ne'matov R.A., Quvonova M.Q.	O'ZBEKISTONNING SHHTDAGI FAOLIYATI: GEOSIYOSIY JARAYONLAR VA MINTAQAVIY BARQARORLIK OMILLARI.....	116
Xamrayev G'.G'.	O'ZBEKISTONDA ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISH: EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	119
Galiyev S.V., Samadov J.A.	XX ASR BOSHLARIDA BUXORO SHAHRI AHOLI MASKANLARI XUSUSIDA.....	120
Jumayev J.B.	XIVA XONLIGI VA ROSSIYA IMPERIYASI MUNOSABATLARIDA SIYOSIY BOSIM VA DIPLOMATIK MUVOZANAT HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR.....	123
Artikova D.O.	XX ASR 50–80-YILLARIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDAGI O'ZGARISHLAR XUSUSIDA (MIRZACHO'L VA JIZZAX CHO'LI MISOLIDA).....	125
Xoliqova R.A.	BUXORO AMIRLIGIDA CHO'RILAR HAYOTI.....	128
	BUXORO AMIRLIGIDAGI TEMIR YO'L QURILISHIDA ROSSIYA IMPERIYASINING SIYOSIY MANFAATLARI VA IQTISODIY ZARURIYATI.	130